

ดนตรีกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย พ.ศ. 2547-2557

Music and Thailand Political Movement in 2004-2014

ภูมิ พ่วงกิม

นิสิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โทร. 084-058-8014, อีเมล: jpoom2528@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสันต์ วงศ์วรรณ

อาจารย์ที่ปรึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Pume Puangkim

Student, Master Degree in Human and Social Development,
Faculty of Liberal Arts, Prince Songkla University

Advisors: Assistant Professor Komson Wongwan, Ph.D.

Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal
Arts, Prince Songkhla University, Hatyai Campus

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ 1) กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) 2) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และ 3) กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกเพลงที่ใช้เป็นเพลงสัญลักษณ์ประจำในการจัดกิจกรรมชุมนุมของแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 2 เพลง วิเคราะห์ด้วยวิธีการแนวคิดด้านองค์ประกอบของดนตรีและแนวคิดด้านดนตรีกับสื่อทางความคิด เพื่อการศึกษาเนื้อร้อง ทำนอง รูปแบบการประพันธ์เพลง รวมไปถึงแนวคิดและอุดมการณ์ของแต่ละกลุ่มโดยวิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการเคลื่อนไหวและข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้ง 3 กลุ่ม จากนั้นจึงวิเคราะห์องค์ประกอบของดนตรีเพื่อค้นหารูปแบบเฉพาะของดนตรีและนำเสนอโดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบบทเพลงที่ใช้ในการชุมนุมของแต่ละกลุ่มมีความใกล้เคียงกันคือ มีรูปแบบเนื้อร้องที่กระชับเข้าใจง่าย มีเนื้อหาเกี่ยวกับอุดมการณ์และวิธีการต่อสู้ของกลุ่ม มีการกำหนดทำนองเพลงให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเพลง และมีการจัดจังหวะของเพลงเป็นจังหวะสามช่า (Cha Cha Cha) จังหวะมาร์ช (March) และจังหวะแบบเพลงไทยสมัยนิยมในช่วงเวลาดังกล่าว สำหรับความแตกต่างของรูปแบบบทเพลงในแต่ละกลุ่มคือ การใช้เนื้อร้องที่แตกต่างกันเพื่อการสื่อความหมาย อุดมการณ์และวิธีการต่อสู้ของกลุ่มที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย พธม. นปช. กปปส. องค์ประกอบของดนตรีและดนตรีกับสื่อทางความคิด

Abstract

The objective of this research was to study particularity of musical formation used in Thailand political movement during 2004-2014, which can be divided into 3 main groups in the mentioned period include: 1) People's Alliance for Democracy (PAD) 2) National United Front of Democracy against Dictatorship (UDD) and 3) People's Democratic Reform Committee (PDRC). Researcher has chosen two symbolic songs from each group, analyzed musical composition and the relationship of music as thought media approaches. From these approaches, the researcher studied lyrics, melody, composition style, and concept and ideal of each political group from document, researches and other evidences found relating to the groups and the songs in the political activities. The song compositions are analyzed to observe particularities of the songs. The analysis is presented in descriptive analysis approach.

Research results revealed that characteristic of songs composed for each political movement are mostly identical. Lyrics are concise and precise, related to political ideal and struggling. Melodies are harmonized with the lyrics. Rhythms are Cha cha cha, March and contemporary. The only differentiation is the meaning of the lyrics that changes accordingly to each political group's ideal and struggling.

Keywords: specific musical formation used in Thailand political movement, PAD, UDD, PDRC, Musical Composition and the Relationship of Music as thought media

บทนำ

ดนตรีกับมนุษย์เป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาช้านาน ดนตรีมีบทบาทอยู่ในทุกสังคม วัฒนธรรมและมนุษย์ยังเป็นผู้สร้างสรรค์ดนตรีอีกด้วย ดนตรีเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์นับตั้งแต่มนุษย์ยังอาศัยอยู่ในป่า โดยเริ่มจากการปรบมือ เคาะไม้ และเป่าเขาสัตว์ ดนตรีจึงไม่สามารถแยกออกจากมนุษย์ได้และในชีวิตประจำวันของมนุษย์ล้วนมีความสัมพันธ์กับดนตรีเป็นอย่างมาก ทั้งเพื่อความบันเทิงและพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ เกือบทุกกิจกรรมของมนุษย์มีดนตรีเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (สุกรี เจริญสุข, 2532) การสร้างสรรค์ทางดนตรีจัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในทุก ๆ ระดับ ทั้งนี้อาจเกิดจากแรงบันดาลใจที่พยายามสะท้อนสภาพความเป็นจริงของตนหรือสะท้อนสภาพความเป็นจริงของสังคมที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยรวมทั้งสภาพความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมก็เป็นปัจจัยกำหนดหรือเป็นวัตถุประสงค์ที่นำมาผสมผสานสร้างสรรค์เข้ากับแนวคิดทางศิลปะที่สะท้อนผ่านออกมาทางดนตรีและบทเพลงในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ดนตรีหรือบทเพลงจึงเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่สามารถสะท้อนเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ หรือแนวคิดและอุดมการณ์ในแต่ละยุคสมัยได้อย่างต่อเนื่อง

ดนตรีหรือบทเพลงทางการเมือง (music in politics) หมายถึง บทเพลงที่ใช้เป็นสื่อในการนำเสนอภาพตัวตนของกลุ่มชนในมิติต่าง ๆ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวังโดยใช้สะท้อนภาพชีวิตของคนในทุกกลุ่มชนในสังคม ทำนองเดียวกันอาจสะท้อนภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม แต่บางครั้งดนตรีหรือบทเพลงดังกล่าวอาจเกิดจากการสร้างสรรค์ขึ้นโดยรัฐหรือ โดยประชาชนได้เช่นกัน (สุชาติ แสงทอง, 2547: 64) กระบวนการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองได้เผยแพร่และกลายมาเป็นภาคปฏิบัติทางการเมืองกระทำในกิจกรรมทางการเมืองและสังคมที่เชื่อมโยงระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคมการเมือง ซึ่งสิ่งที่มีบทบาทต่อการส่งผ่านอุดมการณ์ทางการเมืองภาครัฐที่ทำได้อย่างแนบเนียนพอสมควรคือบทเพลงหรือดนตรี เนื่องจากบริบทของสังคมไทยโดยเฉพาะในช่วงเวลา 08.00 น. และเวลา 18.00 น. จะต้องมีการเปิดเพลงชาติไทยในทุกช่องทางสื่อ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หรือการเปิดเครื่องเสียงในสถานที่สาธารณะซึ่งล้วนเป็นผลมาจากอุดมการณ์ทางการเมืองแบบกระตุ้นให้รักชาติและปลุกใจหรือที่เรียกว่า ชาตินิยม ผ่านทางบทเพลงหรือดนตรี (บงการ อิมส์สำอางค์, 2554: 4)

นอกจากดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของภาครัฐแล้วยังมีดนตรีการเมืองภาคประชาชนรวมอยู่ด้วย ซึ่งเป็นดนตรีที่เกิดจากความผันผวนทางการเมือง เศรษฐกิจ และปัญหาสังคมที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิด การต่อต้านนโยบาย และการปฏิบัติของภาครัฐที่สื่อถึงการทุจริตประพฤตินิยมในระบบต่าง ๆ และรังสรรค์ออกมาเป็นดนตรีการเมืองภาคประชาชนอย่างหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นดนตรีเพื่อชีวิตที่เป็นการบอกเล่าเรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาสังคมในวิถีชีวิตประจำวัน ความขัดแย้งทางความคิด หรือความไม่เท่าเทียมกันใน

สังคม การบอกเล่าถึงชีวิตประวัติของวีรชนและบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุคนั้น ๆ หรือบอกเล่าประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์ของชาวบ้านที่มีบทบาทในสังคม หรือนำถึงอุดมการณ์ของกลุ่มคนที่เรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือเสนอแนวคิดต่อสังคมเสียใหม่เพื่อปลุกจิตสำนึกของคนในสังคม (บรรจง บรรเจิดศิลป์, 2524) และบางบทเพลงยังนำไปใช้ในการชุมนุมเพื่อการเรียกร้องทางการเมือง จนกลายเป็นดนตรีการเมืองอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นถึงอุดมการณ์ทางการเมืองโดยตรงที่มุ่งเน้นไปที่ตัวบุคคลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น หรือเพื่อเป็นกุศโลบายสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินในกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างที่ได้เห็นได้ชัดคือการใช้ดนตรีในการชุมนุมทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2547-2557 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่องของกลุ่มที่มีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี โดยที่กลุ่มต่อต้านดังกล่าวนี้ ได้แก่ พธม.และ กปปส. ส่วนกลุ่มที่สนับสนุนคือ นปช.ที่เกิดจากการรวมตัวของบุคคลที่มีอุดมการณ์ต่อต้านกลุ่มแนวคิดปฏิบัตย์ต่อพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร จุดเน้นจึงต่อต้านกลุ่ม พธม. กปปส. และบุคคลทั่วไปที่มีแนวคิดเห็นต่างจาก นปช. ซึ่งวิกฤติการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับเสรีภาพของสื่อ เสถียรภาพทางการเมืองในประเทศไทย ทั้งยังสะท้อนภาพความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบท การละเมิดพระราชอำนาจ การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและผลประโยชน์ทับซ้อน ที่บั่นทอนการเมืองไทยมาเป็นเวลาช้านาน (วิกิพีเดีย, 2557) โดยมีกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ค่อนข้างชัดเจนในช่วง พ.ศ. 2547-2557 รวม 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ 1) กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) 2) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และ 3) กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)

การศึกษาดนตรีกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย พ.ศ. 2547-2557 ในครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยผลที่ได้จากการศึกษาจะสามารถสะท้อนภาพอุดมการณ์และความคิดสร้างสรรค์ด้านดนตรีทางการเมือง หากสามารถทำความเข้าใจรูปแบบเฉพาะในบทเพลงที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ก็จะทำให้รู้จักดนตรีทางการเมืองในแง่มุมที่ลึกซึ้งกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจและอธิบายแนวคิดหรืออุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เน้นการศึกษารูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปีพ.ศ. 2547-2557 ได้แก่ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) แต่เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าเพลงที่นำมาใช้ในการชุมนุมของแต่ละกลุ่มมีจำนวนมาก ผู้วิจัย จึงกำหนดขอบเขตในการวิจัย โดยเลือกศึกษาเฉพาะเพลงที่ใช้เป็นเพลงประจำในการชุมนุมหรือเพลงที่สามารถสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม กลุ่มละ 2 เพลง ดังต่อไปนี้ 1) กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้แก่ เพลงแม่ยกพันธมิตรและเพลงเทียนแห่งธรรม 2) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ได้แก่ เพลงลั่นกลองรบและเพลงมาร์ชแดงทั้งแผ่นดิน และ 3) กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ เพลงสู้ไม่ถอยและเพลงรักเธอประเทศไทย

การศึกษารูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปีพ.ศ. 2547-2557 ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งหมด 2 ส่วน คือ

1. ส่วนของดนตรี โดยศึกษาในเนื้อหาต่อไปนี้

1.1 องค์ประกอบของดนตรี คือ การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของเพลง ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง

1.2 ความเป็นมาและบริบทต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับบทเพลง เช่น บทบาทหน้าที่ของเพลงในการชุมนุม เป็นต้น

2. ส่วนของเนื้อเพลง เป็นการศึกษาเนื้อเพลงและความหมายของบทเพลง การใช้ภาษาในการสื่อความหมายต่าง ๆ ของบทเพลง ความสัมพันธ์ของเนื้อร้องและทำนองในการสร้างความหมายและการสื่อทางอารมณ์

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิด 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดองค์ประกอบของดนตรีและแนวคิดดนตรีกับสื่อทางความคิด แนวคิดองค์ประกอบของดนตรีคือ ส่วนสำคัญพื้นฐานที่ทำให้เกิดดนตรี ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ คือ เสียง ทำนอง เสียงประสาน จังหวะ และรูปแบบของดนตรี จากแนวคิดองค์ประกอบของดนตรี ผู้วิจัยนำมาอธิบายลักษณะทั่วไปของบทเพลง เช่น ความซ้ำเร็วของทำนองเพลง การใช้เครื่องดนตรีในการดำเนินทำนอง ประโยคเพลง และ วรรคเพลง เป็นต้น แนวคิดดนตรีกับสื่อทางความคิดเกิดจากมุมมองว่าดนตรีหรือบทเพลงนั้นถือเป็นภาษาแห่งอารมณ์ ซึ่งนักแต่งเพลงได้พยายามกระตุ้นออกมาเป็นเสียงเพลง มีทั้งที่จงใจกระตุ้น และที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งเพลงเป็นสื่อกลางในการติดต่อที่สำคัญของมนุษย์ในการสื่อความคิดต่อกัน โดยที่การสื่อความคิดนี้จะมี 2 ลักษณะคือ 1) การสื่อความคิดในเรื่องที่เป็นความจริง ซึ่งสามารถ

พิสูจน์ได้ การสื่อความคิดประเภทนี้ไม่ก่อให้เกิดปัญหาถกเถียงมากนัก เนื่องจากการอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นจริงด้วยเหตุผลและสามารถพิสูจน์ได้ และ 2) การสื่อความคิดในเรื่อง ที่เกี่ยวกับคุณค่าต่าง ๆ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดการยอมรับในคุณค่าเหล่านั้นได้ การสื่อความคิดประเภทนี้ก็คือการชักจูงให้คล้อยตาม ในที่นี้หมายถึงเพลงประเภทปลุกใจซึ่งมีใช้กันอยู่ในทุกสังคมมนุษย์นั่นเอง (สุชาติ แสงทอง, 2547: 1-2)

จากแนวคิดดนตรีกับสื่อทางความคิดผู้วิจัยนำมาอธิบายถึงเนื้อเพลงและความหมาย ของบทเพลง การใช้ภาษาในการสื่อความหมายด้านต่าง ๆ ของบทเพลง รวมไปถึงบทบาทหน้าที่ของดนตรีที่เป็นตัวกลางของการสื่อสารไปยังผู้รับสาร ส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านี้คือสัญลักษณ์ในการสร้างความเข้าใจ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้สึกต่าง ๆ ให้กับกลุ่มชน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา ผลงานวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หลักฐานการบันทึกเสียง เช่น แผ่นซีดีและไฟล์เพลง โดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ประเภท คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 ได้แก่ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ และกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยศึกษาความเป็นมา จุดเริ่มต้น อุดมการณ์ การเคลื่อนไหว และกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อนำมาวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของกลุ่ม และ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับบทเพลงของกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 โดยศึกษาเกี่ยวกับตัวบทเพลง ศิลปิน เนื้อหา แง่มุมต่าง ๆ ในการประพันธ์เพลง รูปแบบของบทเพลง และบทบาทของเพลงต่อกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อนำมาวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของดนตรี

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบของดนตรี เพื่อค้นหารูปแบบเฉพาะของดนตรี จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบของดนตรี โดยมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ทำนองของดนตรีและเนื้อร้องของบทเพลงแล้วนำไปเชื่อมโยงกับบริบทต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่ม โดยใช้แนวคิดดนตรีกับสื่อทางความคิดเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเฉพาะของดนตรีกับบริบทของกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 และนำเสนอด้วยแบบแผนการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลำดับถัดไป

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทเพลงของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยภาพรวม

1.1 บทเพลงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งได้ถูกนำเสนอเพื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง ได้แก่ เพลงแม่ยกพันธมิตร เพลงเทียนแห่งธรรม เพลงเดิน เดิน เดิน เพลงเป่านกหวีด เพลงนักรบมือตบ และเพลงดอกไม้พันธมิตร เป็นต้น

1.2 บทเพลงโดยภาพรวมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ซึ่งมีการนำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมชุมนุมทางการเมือง ได้แก่ เพลงลั่นกลองรบ เพลงมาร์ชแดง ทั้งแผ่นดิน เพลงเมืองไทยไม่เหมือนเดิม เพลงฉันทน์ไม่ยอม เพลงตำรวจไทย เป็นต้น (บทเพลงนปช., มปป.)

1.3 บทเพลงโดยภาพรวมของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ เพลงสู้ไม่ถอย เพลงรักเธอประเทศไทย เพลงเสรีชนคนสู้ เพลงศรัทธากปปส. และเพลงปฏิวัติคนหวีด กปปส. เป็นต้น (ประเทศไทย: แผ่นดินแห่งความร่มเย็น, มปป.)

2. บทเพลงคัดสรรประจำกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย พ.ศ. 2547-2557 ซึ่งเป็นบทเพลงที่ได้รับการคัดเลือกหรือปรากฏค่อนข้างบ่อยในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง

2.1 บทเพลงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

2.1.1 เพลงแม่ยกพันธมิตร

ทำนอง: ศักดิ์สิทธิ์ เชื้อกลาง ระพินทร์ พุฒิชชาติ และศรัญญู วงศ์กระจ่าง

คำร้อง: ศักดิ์สิทธิ์ เชื้อกลาง ระพินทร์ พุฒิชชาติ และศรัญญู วงศ์กระจ่าง

ขับร้อง: ศรัญญู วงศ์กระจ่าง

เพลงแม่ยกพันธมิตรมีจังหวะเพลงสามช่า (Cha Cha Cha) ทำนองเพลงแหล่แบบภาคกลาง เนื้อหาเป็นการขอบคุณกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนที่บริจาคสิ่งของต่าง ๆ มาให้ผู้ชุมนุม ไม่ว่าจะป็นอาหาร ของใช้ รวมถึงทรัพย์สินเงินทอง โดยบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีสากล ได้แก่ กีตาร์ เบส กลอง และคีย์บอร์ด ทั้งนี้มีนัยยะสำคัญคือ การอธิบายถึงลักษณะของกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความชื่นชมในตัวแกนนำ โดยเรียกผู้ให้การสนับสนุนในกลุ่มผู้ชุมนุมว่า “แม่ยก” (สนท รักษาญาติ, 2555)

2.1.2 เพลงเทียนแห่งธรรม

ทำนอง: เจริญพงศ์ เพชรพลอย

คำร้อง: เจริญพงศ์ เพชรพลอย

ขับร้อง: เจริญพงศ์ เพชรพลอย

เพลงเทียนแห่งธรรมมีจังหวะดนตรีแบบเพลงช้า ทำนองมีความสละสลวยในรูปแบบเพลงไทยสมัยนิยมหรือที่เรียกกันว่าเพลงป๊อป (Pop) ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงเป็นเครื่องดนตรีสากล โดยเฉพาะเปียโน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลงเพลงร่วมกับเบสและกลอง เนื้อหาของเพลงเป็นการเชิญชวนให้ประชาชนลุกขึ้นมาช่วยกันต่อสู้กับโจรผู้ร้ายที่ฉ้อโกง ปกป้อง หวงแหนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่เรารัก โดยมีนัยยะสำคัญคือเป็นการเปรียบเทียบกลุ่มผู้ชุมนุมเหมือนเทียนเล่มน้อย เมื่อนำมารวมกันย่อมมีพลังสามารถเปล่งแสงสว่างแผดจ้าช่วยส่องทางนำพาประเทศไปสู่วิถีแห่งความรัก ความสามัคคี และความเจริญรุ่งเรือง โดยมีหน้าที่เปรียบเสมือนยามที่คอยเฝ้าดูแลสังคมและประเทศชาติตลอดเวลา (ธนัท รักษาญาติ, 2555)

2.2 บทเพลงของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ได้แก่

2.2.1 เพลงลั่นกลองรบ

ทำนอง: อเล็ก โขคร่มพฤกษ์

คำร้อง: อเล็ก โขคร่มพฤกษ์

ขับร้อง: ศิลปินเพลงไพร่

เรียบเรียง: อเล็กและตู่ณา ตาปี

เพลงลั่นกลองรบบมีจังหวะดนตรีที่เร็วในรูปแบบของเพลงปลุกใจ ทำนองเพลงกระชับ ฟังเข้าใจง่ายและให้อารมณ์ในด้านการสร้างกำลังใจ เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงเป็นเครื่องดนตรีสากล ได้แก่ กลองซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักในการดำเนินเรื่องราวของเพลงร่วมด้วยคีย์บอร์ดและเบส เนื้อหาของเพลงเป็นการสร้างความฮึกเหิมและความไม่ย่อท้อให้กับผู้ชุมนุมในการออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับอดีตนายกรัฐมนตรี และเชิญชวนให้กลุ่มคนที่มีความคิดเห็นเดียวกันออกมาชุมนุม โดยมีนัยยะสำคัญคือเป็นการตัดพ้อต่อความไม่เป็นธรรมในการตัดสินใจทางการเมืองในพรรคการเมืองที่กลุ่มสนับสนุน จึงเรียกร้องให้ประชาชนที่มีแนวคิดเหมือนกันออกมาชุมนุมเพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะ นั้นหมายถึงความยุติธรรมในการตัดสินใจทางการเมือง (Youtube, 2014)

2.2.2 เพลงมาร์ชแดงทั้งแผ่นดิน

ทำนอง: กุลศักดิ์ เรื่องคงเกียรติ

คำร้อง: กุลศักดิ์ เรื่องคงเกียรติ

ขับร้อง: กุลศักดิ์ เรื่องคงเกียรติ

เพลงมาร์ชแดงทั้งแผ่นดินมีรูปแบบเพลงที่เป็นจังหวะมาร์ชคล้ายกับเพลงสวนสนาม ทำนองเพลงแบ่งเป็นวรรคสั้น ๆ วนไปวนมา สามารถจำได้ง่าย เครื่องดนตรีที่ใช้เป็นเครื่องดนตรี แบบเดี่ยวที่ใช้กับวงโยธวาทิต ได้แก่ 1) เครื่องเป่าหรือเครื่องลมที่ทำด้วยไม้ (Woodwind Instruments) เช่น พิคโคโล (Piccolo) โอโบ (Oboe) บาสซูน (Bassoon) และคลาริเน็ต (Clarinet) เป็นต้น 2) เครื่องเป่าหรือเครื่องลมที่ทำด้วยทองเหลือง (Brass Instruments) เช่น ทรัมเป็ต

(Trumpet) คอร์เน็ต (Cornet) และทรอมโบน (Trombone) เป็นต้น และ 3) เครื่องประกอบจังหวะ (Percussion Instruments) เช่น กลองเล็ก (Snare Drum or Side Drum) กลองเทเนอร์ (Tenor Drum) กลองใหญ่ (Bass Drum) และฉาบ (Cymbals) เป็นต้น (ถวัลย์ชัย สวณมณฑา, 2552) เนื้อหาเพลงเชิญชวนให้กลุ่มคนที่เห็นด้วยออกมาชุมนุมทางการเมือง เพื่อต่อต้านกลุ่มการเมืองฝั่งตรงข้ามในช่วงเวลาดังกล่าว โดยมีนัยยะสำคัญคือสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นหนึ่งเดียวกัน การถูกใส่ร้ายจากกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม การปกป้องสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการเรียกร้องประชาธิปไตย (Youtube, 2009)

2.3 บทเพลงของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่

2.3.1 เพลงสู้ไม่ถอย

เนื้อร้อง: เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ทำนอง: เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

เพลงสู้ไม่ถอยมีรูปแบบเพลงที่เป็นจังหวะมาร์ชตามแบบฉบับของเพลงปลุกใจทั่วไป ทำนองเพลงมีการแบ่งเป็นวรรคสั้น ๆ ช่วยให้ผู้ฟังร้องตามได้ง่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกใจให้คนที่มีมุมมองและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองในรูปแบบเดียวกัน ออกมาร่วมเรียกร้องและต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายของกลุ่ม เนื้อหาเพลงพูดถึงการต่อสู้ของประชาชนโดยมีอิสระทางความคิดเห็น ในด้านการเมืองการปกครองเพื่อให้ได้มาซึ่งการบริหารบ้านเมืองที่โปร่งใสปราศจากการทุจริตประพฤตินิรโทษกรรม และเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยมีนัยยะสำคัญคือ การทนมไม่ไหวต่อการทุจริตประพฤตินิรโทษกรรมในการบริหารประเทศเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาทั้ง การต่อต้านการปกครองระบอบที่ตกกันข้าม การนิรโทษกรรม และการจัดตั้งสภาประชาชนที่ได้มาจากการเลือกตั้งเพื่อการปฏิรูปการเมือง (Collectors man, 2556)

2.3.2 เพลงรักเธอประเทศไทย

เนื้อร้อง: ญัฐภพ พรหมสุนทรสกุล

ทำนอง: ญัฐภพ พรหมสุนทรสกุล

เพลงรักเธอประเทศไทยมีจังหวะเพลงที่กระชับไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป และหนักแน่นตามรูปแบบของเพลงร็อค ทำนองเพลงมีความสละสลวยเข้าใจง่ายในแบบเพลงป๊อปทั่วไป เครื่องดนตรีที่ใช้เป็นเครื่องดนตรีสากล ได้แก่ กลอง กีตาร์ เบส และคีย์บอร์ด เนื้อหาพูดถึงความรักและห่วงใยในประชาชาติ โดยจะไม่ยอมให้ใครมาทำลายและพร้อมที่ยืนหยัดปกป้องประเทศ ให้พ้นจากภัยทั้งปวง โดยมีนัยยะสำคัญคือ คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย ให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นกลุ่มที่มีความจงรักภักดีและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จะร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากการทุจริตประพฤตินิ

ชอบในทุกรูปแบบและทุกระบบของรัฐบาลฝ่ายตรงข้าม และการกล่าวให้ร้ายแต่ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ จากบุคคลผู้ไม่หวังดีต่อประเทศ (ความทรงจำเก่า ๆ, 2550)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 ของกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ 1) กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย 2) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ และ 3) กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งพบว่า 1) รูปแบบเฉพาะทางดนตรีของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีรูปแบบเพลงที่เข้าใจง่าย เช่น จังหวะสามช่าและจังหวะแบบเพลงป๊อปร่วมสมัย เนื้อหาพูดถึงความสามัคคี การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของผู้ที่เข้าร่วมชุมนุม และการขับไล่นักการเมืองที่ฉ้อโกง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบและแนวคิดของ ธนัท รัชชาญาติ (2550) และ บงการ อิมส์อานค์ (2554) ที่เนื้อหาของเพลงในลักษณะนี้มักเน้นถึงความรัก ความสามัคคี สำนึกในบุญคุณของประเทศชาติ และความจงรักภักดี รวมถึงปฏิเสธการทุจริตประพฤตินิยมชอบในระบบต่าง ๆ 2) รูปแบบเฉพาะทางดนตรีของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ มีรูปแบบเพลงที่ปลุกเร้า เช่น จังหวะมาร์ชและจังหวะแบบเพลงร่วมสมัย เนื้อหาพูดถึงการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมจากการตัดสินใจทางการเมืองของพรรคการเมืองที่กลุ่มสนับสนุนและเชิดชูในตัวผู้นำกลุ่ม และ 3) รูปแบบเฉพาะทางดนตรีของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีรูปแบบเพลงที่ปลุกเร้า เช่น จังหวะมาร์ชและจังหวะแบบเพลงร็อก เนื้อหาพูดถึงการต่อสู้ของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย การเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และการปกป้องหวงแหนประเทศชาติ

จากข้อมูลข้างต้นพบว่ารูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2557 ของกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว มีลักษณะ ที่ใกล้เคียงกันคือการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ชัดเจนในเนื้อหา มีการใช้คำที่ง่าย ๆ หรือภาษาพูดนำมาเรียบเรียงให้ออกมาเป็นบทเพลงที่เนื้อร้องสั้นกระชับได้ใจความ ท่อนเพลงต่าง ๆ ก็แบ่งไว้อย่างชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน ทำนองฟังง่ายเหมือนเพลงตามสมัยนิยมที่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ข้อแตกต่าง ก็คือการใช้ความหมายที่แตกต่างกันออกไปตามแนวคิดและวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่ม

จากผลการวิจัยช่วยให้เกิดแง่คิด มุมมอง และเหตุผลจากข้อเท็จจริง ซึ่งสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. จากการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากจะทำให้ทราบถึงรูปแบบเฉพาะทางดนตรีที่ใช้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปีพ.ศ. 2547-2557 ของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการเคลื่อนไหวทาง

การเมืองแล้ว ยังทำให้ทราบถึงอุดมการณ์ความคิดที่แตกต่างและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาที่ผ่านมา ประเด็นที่ควรจะศึกษาคือ เรื่องของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับการเมืองไทยในช่วงเวลาดังกล่าวที่เกิดจากสาเหตุใด และเหตุผลใดจึงทำให้คนในชาติต้องมาแบ่งพรรคแบ่งพวก รบราฆ่าฟันกันจนทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อที่จะนำมาปรับใช้ด้วยรูปแบบหรือกรรมวิธี ที่ช่วยให้คนในสังคมมีความเข้าใจซึ่งกันและกันและอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข

2. สิ่งทีพึงระวังในการประพันธ์เพลงคือ การใช้คำที่ไม่สุภาพ เนื่องจากบางครั้งศิลปิน ได้ใส่อารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวลงไป ในบทเพลงมากเกินไป ทำให้กลุ่มลูกมอมองในเชิงลบ เพราะดนตรีเป็นสื่อที่สะท้อนธาตุแท้ทางความคิดและอุดมการณ์ของกลุ่มผู้สธารณชน ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงจิตสำนึกและระดับความรับผิดชอบที่กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองกลุ่มนั้น ๆ จะพึงมีต่อสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- ความทรงจำเก่า ๆ. (2550). **เรื่องเล่า..จากเพลง (รักเธอประเทศไทย)-หรั่ง ร็อคเคสตร้า**. ค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2557, จาก <http://www.oknation.net/blog/kontummadha/2007/06/19/entry-1>
- ถวัลย์ชัย สวณมณฑา. (2552). **เครื่องดนตรีที่ใช้ในวงโยธวาทิต**. ค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2557, จาก <http://tawanchai.rwb.ac.th>.
- ธนัท รักษาญาติ. (2555). **ดนตรีกับการเมือง: อธิบายความเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยผ่านดนตรี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
- บงการ อิมสำอางค์. (2554). **อุดมการณ์ทางการเมืองในบทเพลงคาราบาวช่วงปี 2524-2554**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- บรรจง บรรเจิดศิลป์. (2524). **ศิลปะวรรณคดีกับชีวิต**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ประดิษฐ์การพิมพ์.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). **เพลงชาติ**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- _____. (2538). **ดนตรีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: Drsax.
- สุชาติ แสงทอง. (2547). **ดนตรีการเมืองไทย**. วารสารเพลงดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์. ปีที่ 10 ฉบับที่ 12, หน้า 1-14.
- วิกิพีเดีย. (2557). **วิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ. 2548–2553**. ค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2557, จาก <http://th.wikipedia.org/>
- Collectors man. (2556). **"สู้ไม่ถอย" บทเพลงที่ไม่จำเป็นจะต้องมีคำตอบ**. 20 มีนาคม 2557. จาก <http://www.oknation.net/blog/TheJourneyofanidea/2013/12/12/entry-1>

Youtube. (2009, March 3). มาร์ชแดงทั้งแผ่นดิน พร้อมเนื้อเพลง. [Video file]. จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=RAsI2eKNvA0>
_____. (2014, March 16). เพลง ลั่นกลองรบ. [Video file]. จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=QLq9Anfc1Jk>